

Anno - Dokumentasjonssenter og fellesmagasin forut for Statsbudsjettet 2019

Historikk og bakgrunn

Anno har i likhet med øvrige museer i Norge, store utfordringer knyttet til sine gjenstandssamlinger. Dette gjelder både utilfredsstillende oppbevaring og håndteringsrutiner. Rapporten *Vel bevart* (2007) viser de overordnede utfordringene, og grunnlagsmaterialet viser konkret hvilke utfordringer museene i Hedmark hadde allerede i 2002/2005.

Rapporten konkretiserer at vi hadde uegnede lagringsforhold for de ulike samlingskategoriene, og små ressurser innenfor feltet, fordelt på stillingsbrøker både hos de små og de store avdelingene i Anno. Det var behov for både bedre magasin og bedre kvalitet i forvaltningen av samlingene.

Det ville fortsatt være nødvendig med videreføring av flere av dagens magasinlokaler for å løse det totale magasinbehovet, og det ble foretatt en vurdering av hvilke magasiner som var egnet for videre bruk.

Etablering av et fellesmagasin for de største og mest sårbare gjenstandene ble vurdert som eneste farbare vei, både økonomisk og faglig. Denne erkjennelsen går helt tilbake til 2003 da samarbeid om å få til et fellesmagasin ble etablert mellom Glomdalsmuseet, Domkirkeodden og Norsk skogmuseum.

Gjennom konsolidering av museene i Hedmark i 2010 ble dette tydeliggjort og utviklet til museets høyest prioriterte prosjekt som også svarte opp de nødvendige faglige krav til profesjonalitet, kvalitet, sikring og effektivitet i gjenstandshåndteringen.

Omfanget av Anno museums gjenstandssamling

Gjenstandssamlingen representerer en helhetlig og omfattende del av Hedmarks kulturarv med historiske gjenstander fra alle sider av Hedmarkssamfunnet av lokal, regional, nasjonal og internasjonal verdi.

- 173 000 gjenstander
- 4,5 mill fotografier
- 150 000 bøker
- 500 historiske bygninger
- 1,5 km (hyllemeter) arkivmateriale

Byggetekniske løsninger og arealbehov

Ved oppføring av museumsbygg er det ønskelig at bygget ikke bare er praktisk, økonomisk og faglig rasjonelt, men at det også representerer en verdi som bygg for sin tid og glir inn i et musealt landskap på Glomdalsmuseet.

Det ble i 2014 gjort sammenlignende kostnadskalkyler ved å bygge både magasinbygg og dokumentasjonssenter som henholdsvis tradisjonelle betongbygg og som massivtrekonstruksjoner. Det ble konkludert som ønskelig å gå videre med en løsning med bygg i massivtrekonstruksjoner, men at kronekurs og internasjonal prissvingninger kunne påvirke endelig valg.

Ved å bygge i en kombinasjonen av limtre, massivtre og isolerende materialer oppnås god miljøgevinst i forhold til CO₂, stor driftssikkerhet, termiske og hygroskopiske fordeler, og lavere driftskostnader enn ved tradisjonelle betongbygg. Det vil dessuten symbolisere bruken av en råvare som særpreger vår kulturhistorie og være i tråd med statlige, regionale og lokale satsinger på skog, skogbasert industri, bruk av tre som råvare og miljø.

Fellesmagasin

- Dokumentasjon fra 2007 (oppdatert 2012) viser at Anno hadde 9831 m² areal i bruk som lager og magasin. Følgende er fastslått om dette:
 - Status på arealene er fra uegnet til nokså bra.
 - 4022 m² kan gjenbrukes, øvrig må erstattes av nye arealer.
 - Norsk Skogfinsk museums behov kommer i tillegg, men må løses innen rammen av prosjektet ut over lokale løsninger. Totalbehov i m² er ikke beregnet.
- Areal i fellesmagasin
 - 6065 m², brutto
 - 4 magasin med messanin, separat klimastyring
 - Mottak med komplett produksjonslinje for gjenstandsinntak
 - Utvidelsesmuligheter for fremtidige behov finnes innenfor tomtearealet på Glomdalsmuseet
- Ved rasjonell moderne magasinering oppnås bedre utnyttelse av m² i et fellesmagasin enn i dagens lokaler. I dette finnes mulighet til samlet sett komme i mål med totalbehovet med tilstrekkelig kvalitet i magasineringen.

Dokumentasjonssenter

Dokumentasjonssenteret vil inneholde lokaler for faglig arbeid tilknyttet dokumentasjonssenteret, samt kontorer for disse og Anno sentraladministrasjon.

Arealer i dokumentasjonssenter

- 1550 m² (bruttoareal, ca 1000 m² grunnflate)
- Moderne konserverings- og håndverksverksteder for alle typer arbeider
- Digitalisering og fotodokumentasjon
- Kontorer, møtefasiliteter og nødvendige fellesfunksjoner for relevante deler av Dokumentasjonssenteret, samlingsforvaltningsrådgivning, håndverkere og Anno sentraladministrasjon

Økonomi

Investering

Eksterne vurderinger kostnadsberegner foreliggende planer til 170 mill kr eks. mva. Styrets plan for finansiering har vært som følger:

- 90 mill i statlig finansiering. Tiltaket ivaretar magasinbehov til Norsk Skogfinsk museum, som langt på vei er et statlig finansiert museum, dette begrunner et statlig bidrag høyere enn 1/3.
- 35 mill fra Hedmark Fylkeskommune. 20 mill bevilget i mai 2016 med positive signaler om bevilgning av siste 15 millioner når statlig finansiering var sikret.

- 35 mill i kommunal finansiering. Elverum kommune 10 mill som vertskommune, øvrige 25 mill fordelt pr kommune etter innbyggertall. Anno har hatt møter med alle kommuner i Hedmark knyttet til deres finansieringsbidrag basert på innbyggertall. Dette har fått positiv mottakelse og formelle beslutninger avventer statlig bidrag.
- 10 mill fra Anno museum AS

Driftskostnader

Ved tilkobling til fjernvarme som allerede er lagt opp i tilknytning til tomten på Glomdalsmuseet vil Anno få økte årlige driftskostnader beregnet til 1,8 mill.

Kapitalkostnadene til kommunalt låneopptak er innarbeidet i finansieringsløsningen overfor kommunene og vil ikke medføre økte driftskostnader for Anno.

Forankring for byggeprosjektet

Annos strategidokumenter/planer har siden konsolideringen i 2010 (Anno museum AS fra 2014) hatt fokus på arbeidet med å få på plass et dokumentasjonssenter med fellesmagasin som viktigste strategiske satsing. Blant flere museumsfaglige utfordringer som ble identifisert ved konsolidering er dette hele tiden gitt hovedprioritet fra styrets side. Anno har fulgt opp de faglige sidene av prosjektet ved følgende hovedaktiviteter:

- Det har i en årrekke vært sendt søknader og ført dialog om økonomisk støtte til byggeprosjektet og oppbyggingen av dokumentasjonssenteret til Kulturdepartementet. Fra 2015 inkluderte prosjektet også gjenstander tilhørende Norsk Skogfinsk museum. Søknaden har utelukkende mottatt positive signaler fra Kulturrådet og departementet, men har så langt ikke blitt tildelt midler i Statsbudsjettet.
- Stiftelsen Glomdalsmuseet har overdratt eiendom på 19,7 da på museets område til en verdi av ca 7,3 mill til Anno museum AS for oppføring av byggene.
- Prosjektet har årlig vært presentert i Annos eiermøter og Generalforsamlinger med full støtte til planene. Annos største eier, Hedmark Fylkeskommune, har gått i bresjen ved å allerede i mai 2016 bevilge 20 mill til prosjektet. Denne positive viljen har Anno brukt overfor stat og kommuner som motivasjon for deres økonomiske bidrag.
- Det er gjort avtale med Elverum Kommunale Industribygg AS (EKI) som byggherre. EKI vil også ta opp et ansvarlig lån på 35 mill over 30 år på vegne av kommunene i Hedmark. Elverum kommune (vertskommune) sin andel er på 10 mill, øvrige 25 millioner fordelt på kommunene etter innbyggertall. Denne modellen er presentert for samtlige kommuner ved regionrådsmøter.
- Avtalt med Norsk Skogfinsk museum at fellesmagasinet skal gi plass til gjenstander tilhørende deres samlinger uten at dette er konkretisert i volum eller gjenstandstyper. Anno har tilbudt seg å digitalisere samlingene deres.

Samtidig har Anno fulgt opp den politiske siden av prosjektet for å oppnå støtte og finansiering nasjonalt, regionalt og lokalt. Vi har hatt gode ambassadører for prosjektet, særlig i Hedmark Fylkeskommune og Hedmarks representanter i Stortinget.

Faglige forberedelser

For å oppnå faglig best effekt av et dokumentasjonssenter med fellesmagasin har Anno de seneste årene innført og påbegynt en rekke tiltak. Både organisatoriske endringer og faglige utviklingstiltak er gjennomført for å øke vår samlede profesjonalitet og kvalitet innen dokumentasjon og samlingsforvaltning slik at vi nå er klar for bygging og innflytting. Blant tiltakene har vært:

- *Etablering av Anno Dokumentasjonsenhet* i 2013 som egen organisatorisk enhet, hvor museenes konservatorer, fotografer, bibliotekarer og arkivarer inngår. Enheten vil etablere sitt hovedsete i det nye dokumentasjonssenteret og drifte fellesmagasinet. Annos geografiske utstrekning og omfanget av samlingene gjør det fortsatt nødvendig med en sentralt ledet dokumentasjonsenhet i nytt dokumentasjonssenter med ansatte og magasiner ved museene.
- *Samlet kompetanseutvikling innen samlingsforvaltningen*. Anno bygger ikke bare et magasinbygg for oppbevaring, men har i dokumentasjonsenheten etablert og utviklet et samlet Anno-fagmiljø for de konserverings- og vedlikeholdslinjer som kreves. Fagmiljøet samarbeider godt med tilsvarende miljø ved de øvrige store museene i landet.
- *Digitalisering av samlingene*. Anno har gjennom eget prosjekt digitalisert vår gjenstandssamling på ca 170 000 gjenstander. Prosjektet har vært en suksess og Anno museum er første store museum som har digital total oversikt over samlingene. Dette er positivt i formidlingssammenheng, men gir Anno samlet oversikt for å prioritere hvilke gjenstander som må inn i fellesmagasinet og hvilke som fortsatt kan oppbevares i tilstrekkelig gode lokale magasin. Styret besluttet derfor at Anno museum fra 1/1-19 avslutter digitalisering som prosjekt, men videreutvikler dette som en permanent enhet tilknyttet dokumentasjonsenheten.

Status før Statsbudsjett 2019

Anno har i flere år vært klar til bygging og innflytting i nytt dokumentasjonssenter med fellesmagasin. Planer for bygget er gjennomarbeidet og nødvendige organisatorisk og faglig grunnarbeid er på plass.

Bygging har avventet statlig støtte til finansiering. Hedmark Fylkeskommune har gått foran med et tidlig vedtak om 20 mill. Dette har fungert positivt i dialog med kommunene om en finansieringsløsning for deres samlede bidrag gjennom et låneopptak via EKI.

Lagringsforholdene for gjenstandssamlingen er ikke bedre stilt nå enn ved kartleggingen i 2007. Styret har vært og er like tydelig på at denne utfordringen må løses og for hvert år som går blir det faglige arbeidet mer omfattende med økt risiko for at deler av samlingen vil kunne gå tapt eller bli permanent forringet.

Anno forvalter samlingene på vegne av eierstiftelsene som er tydelig i sin støtte til planene. Ved siste eiermøte våren 2018 støttet de enstemmig opp om å søke statlig finansiering nok en gang ved Statsbudsjettet 2019.

Anno har brukt mye tid på saken i 2018. Kulturminister Trine Skei Grande har etter invitasjon vært på besøk ved Anno to ganger. I april kom hun ens ærend for å høre om dokumentasjonssenteret og ved selvsyn se behovet.

Viktigheten av prosjektet har vært presentert for Stortingets familie- og kulturkomite ved deres besøk på Glomdalsmuseet i mars og Anno ledelse har ved flere anledninger møtt

Kulturdepartementets administrative ledelse om saken. Det har også vært gjort enkelte vellykkede nasjonale pressefremstøt for å aktualisere museenes dårlige lagringsforhold, blant annet en omfattende reportasje i Morgenbladet i mai.

Elverum 8. oktober 2019

Sven Inge Sunde
Administrerende direktør
Anno museum AS